

## A NAGYKANIZSAI HONVÉD KASZINÓ TÖRTÉNETÉBŐL\*

*Egy volt igazgató emlékei*

Ha otthon lennék, Magyarországon, Nagykanizsán, akkor a tények és írásos adatok összegyűjtésével, rendszerezésével kezdeném a munkát. Beugranék a klubba (a kaszinóba), és szépen előszedegetném irattároló szekrények poros, kifakult irattartóiból, íróasztali fiókok mélyéről legalább az adott korszak (1983-1997) Városi Műsorfüzeteit, vagy a Helyőrségi Klub saját programfüzeteinek félretett példányait. (Remélem, még megvannak valahol.) Ha a klubban (kaszinóban) nem találnám ezeket, akkor tiszteletemet tenném a Városi Könyvtárban, ahol nyilván felelősséggel őrzik ezeket, hiszen, ha jól belegondolunk, ezek a kistáskában, zsebben is elférő színes fedelű, régi füzetek bizony önmagukban is kordokumentumok.

Végül is, azt hiszem, tán nem lesz gondom az emlékezéssel. Elindítom hát az említett közel tizenöt év történetét.

A kedves olvasó egyrészt klubprogramokról, tevékenységekről tájékozódik majd, másrészt betekintést nyer a „színpalak mögé”, azaz beleláthat a klub munkatársai, legfőképpen pedig jómagam, a dolgokért egyszemélyben felelős igazgató életébe.

1983 őszén adtam be a pályázatomat a nagykanizsai Helyőrségi Klub épp akkor megüresedő igazgatói helyére. A klub leköszönő igazgatója, Horváth Gábor sok mindenre elő- és felkészítve adta át nekem a klub vezetését, amikor megnyertem a pályázatot. Ő az állandóan újjító, fejlesztő, nagy lépésekkel előrehaladó népművelők közé tartozott. Szípkézű ötleteit mindig el tudta fogadtatni munkatársaival, s így közösen, sokszor szenzációszámra menő eredményeket voltak képesek elérni. A népművelői, szervezői alapterveken kívül a különféle közművelődési terek átalakításához volt talán a legnagyobb érzéke. Ennek köszönhetően telepíttette, szereltette az emeletre azt a kellemes kiállító-teret, melyet sokáig Mini-Galériának hívtunk, s melynek az 1990-es évek közepén adtunk „igazi” nevet. A város egyik óriási tehetségű, de tragikus sorsú szobrászművészenek nevét kapta meg a Vörös János Galéria.

Horváth Gábor elődje Debreczeni Attila alezredes volt, aki hivatásos katonaként irányította (Horváth Gábor közel 6 éves igazgatósága előtt) 25 éven keresztül a Helyőrségi Klub elődjét, a nagykanizsai Tiszti Klubot, majd a Fegyveres Erők Klubját. Debreczeni Attila idejében is az ország egyik legjobb klubjának számított a nagykanizsai intézmény, mely a zártkörűség ellenére is híres volt kiváló

művészeti eseményeiről, a rangos színházi előadásokról, a látogatott mozielőadásokról és a régi kaszinóélethez hasonló erős, belső kisközösségi életéről. Debreczeni Attila alezredes egyik fő tevékenységi körének és kötelességének tartotta, hogy kiváló fiatal népművelőket neveljen ki maga mellett. (Horváth Gábor is közülük való volt.) S vezetők közt elég ritka módon, elérte azt, amit csak nagyon kevesen, hogy egy egész munkatársi gárda (pedig akkoriban még vagy negyven alkalmazott dolgozott, „szolgált” a tiszti klubban) őszintén szerette és tisztelte őt. (Még „az ő idejéből” a házban dolgozó három kedves munkatársammal és kiváló kollégámmal – Horváthné Rimanóczy Erzsébettel, Hóborné Kiss Piroskával és Cseresnyés Sándorral – évről-évre felköszöntöttük őt születésnapján és névnapján. Számomra ezek az alkalmak, a kedves vendéglátások az ő lakásában, amolyan nélkülözhetetlen szellemi élménnyé, táplálékká váltak. A mai napig élesen emlékszem fontos beszélgetésfoszlányokra, melyekből erőt meríthettem a holnapokhoz, s különös tisztelettel és szeretettel viseltem különlegesen intelligens, fantasztikusan művelt, nyitott egyéniségű, barátságos felesége irányában is. Ő Debreczeni Márta volt, sok-sok kanizsai „Márta nénije”, a hosszú éveken keresztül nagyon tisztelt igazgatónő a Mező Ferenc Gimnáziumból.)

Igazgatóságom legutolsó éveiben elég sűrűn „dolgoztunk” is együtt, mert Debreczeni Attila volt a város – mozgássérülteket és más egészségügyi fogyatékosokban szenvedőket magába foglaló egyik – szociális klubjának elnöke. Közös rendezvényeket szerveztünk, és zenekarunk, a Vigadó Együttes is sokszor színesítette a Debreczeni Attila vezette jól működő klub eseményeit.

Ha már az előttem dolgozó két igazgató korszakát felémleltem, hadd vezessem vissza a Tisztelt Olvasókat a klub igazi aranykorába, abba a korszakba, amikor még Kanizsai Kaszinónak, vagy ragadványnevén: Zsidó Kaszinónak nevezték a belvárosi épületegyüttest.

Egy korabeli, tekintélyes, elsősorban zsidó kereskedőkből álló kulturális egyesület adományaiából és jelentős önkormányzati (állami) segítségéből, hozzájárulásból épült fel 1886-ban az eklektikus, elegáns épület, mely az akkori Széchenyi-féle társasági kaszinók mintájára kezdte meg működését Kanizsai Kaszinó néven. A kaszinó tagjai közé nagy érdem volt bekerülni. A váltakozó elnökségek színvonalasan vezették az intézményt, tagságuknak valóban exkluzív társasági életet és programokat biztosítottak. Helyi érdekesség, (s az akkori gazdagság jele), hogy falai között először gyulladtak fel a villanylámpák a XX. század elején Nagykanizsán. S mivel jelentős és gazdag intéz-

\*Részletek a kulturális menedzser szerző, az egykori nagykanizsai Honvéd Kaszinó igazgatójának 2002 végén, Ausztráliában, Sydney-ben készült írásából.

mény volt, jótékonyági tevékenysége mindig meghatározó volt a város életében. A Kanizsai Kaszinót nemcsak a rangos programok, de belső tereinek szépsége és drága bútorzatának eleganciája is híressé tette messze földön. A város sok magasrangú vendége, és neves fővárosi művészek (köztük pl. a „nemzet csalóánya”, Blaha Lujza és később Fedák Sári, de a híres neveltető Kabos Gyula is) csodálták a fekete, selymesfényű, különlegesen faragott mestermű bútorokat, szekrényeket, könyvestárolókat, karosszékeket, társalgó és kártyaasztalokat, a különleges falikarokat, a színházterem kupolájából lelógó hatalmas, sokágú, aranyszínű pompázó csillárt, a falmélyedésekben meghúzódó különleges szobrocskákat, az értékes szőnyeget, a kényelmet, az eleganciát.

A kaszinó tevékenysége mindig különleges jelentőségű volt a rohamos léptekkel fejlődő város általános és kulturális életében több mint 50 éven keresztül. De amikor bezártak ezek az intézmények, természetesen nemcsak Nagykanizsán, hanem más városokban is, a különféle világi és vallási társasági életnek helyet adó intézmények, kaszinók, zsinagógák hihetetlen rövid idő alatt lepusztultak, kifosztottan és üresen maradtak, falikat, belső tereiket hamarosan kikezdte az enyészet.

A Kanizsai Kaszinóból is el-eltűnédeztek a drága bútorok, berendezések, felszerelések, díszítőelemek.

A nagykanizsai Városi Múzeum és a zalaegerszegi Göcsej Múzeum csodák csodájára, s talán néhány megszállott muzeológus „mentő-gyűjtő” munkájának eredményeként őriz még néhány szép darabot a régi Kaszinó bútorzatából. Amikor a 80-as évek végén egy szakdolgozatot írtam a Helyőrségi Klub csaknem teljes feledésbe merült, „titokzatos” múltjáról, nagyon sok segítséget kaptam Dr. Kerecsényi Edit muzeológustól és Dr. Horváth László múzeumigazgatótól. Évszázados, cirkalmas kézírással írt, vagy régiesen nyomtatott tagjegyzékeket, különleges események leírásait, vendégkönyveket, pénzügyi elszámolókat, régi újságcikkeket találtam segítségükkel, melyek mindegyike egy igazi nagypolgári kaszinó pezsgő életéről tanúskodtak. Egy-egy leírás oly élesen hatott rám, hogy szinte ott találtam magam a jótékonyági bálók szűnni nem akaró forgatagában, s még a hölgyek által viselt ruhacsodák suhogását is hallani véltem a környék legjobb cigányzenekarának zenéje mellett...A bálterem óriási velencei tükrökben megsokszorozódva csillogtak a fények, akárcsak ma... Bár az idők kíméletlen vasfoga lassan kikezdi már a régi csillogást, s új feladatot ad a mai vezetőknek: vajon fel lehet-e újítani, meg lehet-e menteni az óriási tükröket a jövőnek? (S honnan lesz rá pénz!)

S megtaláltam a nyomait annak az időszaknak is, amikor (inkább az I., de a II. világháborúban is) kórházként „üzemelt” az épület, majd a II. világháború utáni időszakban először a Szovjet Városparancsnokságnak, majd 1957-ig az MSZMP városi pártbizottságnak adott helyet, s csak ezután lett az állami tulajdonú épület honvédségi kezelésű.

Aztán láthattam, megsimogathattam a régi nagytermi csillárt, s egy könyvszekrényt... S elállt a szavam, amikor a jelenidőig az igazgatói irodát díszítő csodálatos, faragott, fekete háromajtós szekrény (az egyetlen bútordarab, mely a múltat idézi a házban) „testvéreként”, megcsodálhattam egy gyönyörű, különálló bútorként álló ingaórát. A mesteri faragványok egy csiszolt tüvegajtót fogtak közre, mely a finommívű, valószínűleg valódi arannyal futtatott óraszerkezetet védte...

Miután tőlem telhetően felkutattam hát a „ház” múltját, megértettem, hogy az az időnként felbukkanó egy-egy (általában külföldről, nyugatról hazalátogató) idős ember miért akar végigsétálni a Helyőrségi Klub földszintjén és emeletén, miért nyitogatja ki újból és újból a termek ajtóit dermedt arccal, mosolytalanul, rosszkedvűen. Megértettem őket. Tudtam, keresnek valami kézzelfogható jelet a múltból, valami foszlányt a régi hangulatból. Keresnek valamit, ami emlékeztetné őket ifjúkoruk kedves időtléseire. Valamit, ami végérvényesen elmúlt. (E látogatók közül, akit lehetett, leültem az irodámban, megkínáltam egy kávéval, és beszélgetést kezdeményeztem. Ha időm is és szerencsém is volt, megnyitlak előttem, s akkor mindig rengeteget tanultam tőlük.)

Hogy a régi szekrényt őrzöm, azért mindig megdicsértek. A nagyterem mennyezetét elcsúfító, madáchi falansztert idéző, esetleges lezuhanásának gondolatával fenyegető, óriási és szörnyű alumínium-tojástartógyűjteményre emlékeztető álmennyezetért mindig véget nem érő szidást kaptam:

– Drága fiatalasszony! Ha Ön a vezetője ennek az intézménynek, hogy hagyhatja, hogy ezt a történelmi báltermet ennyire elcsúfítsa ez az izé...Tudja, milyen volt ez valaha?...

Hiába védekeztem. Hogyan is érthették volna meg, hogy egy állami tulajdonú, honvédségi kezelésű, vidéki és régi épületet, főleg, ha az nem laktanya céljára szolgált, képtelenség volt felújítani.

### 1983-tól 1990-ig

Munkakezdésemtől „örököltem” egy 26 főből álló munkatársi gárdát, ekkor még a klub étterme is honvédségi fenntartású volt, s ennek alkalmazottai adták a munkatársak zömét. Nekem természetesen külön gond volt (vendéglátóipari képzettség híján) az étteremre is „felügyelni”, (sőt presszónkra is), de valahogy megbirkóztam a feladattal. Ezen a területen külön szerencse, ha az embernek jó kollegális hajlamú és saját szakmáján belül jófelkészült étterem-vezető munkatársa van. Azt hiszem, én a szerencsésebbek közé tartoztam. Mind Bóka István, mind pedig Neuhauser Zoltán személyében olyan munkatársakat találtam, akikkel kisebb-nagyobb zökkenőkkel, de összességében hatékonyan lehetett dolgozni. Klubunk étterme mindig híres volt kitűnő konyhájáról, barátságos vendéglátásáról, elsősorban az ottani munkatársak hozzáértésének köszönhetően. S a legharapósabb tiszt elvtár-

sak, (később tiszt urak) is képesek voltak megszélesülni egy kiadós vacsora után, ami – főleg, ha éppenséggel ellenőrökről volt szó – kimondottan jól jött.

Például olyan esetekben, amikor régen elhasználódott technikai felszereléseink némely darabját a szigorú előírások ellenére nem szocialista gyártmányúra, de nyugati gyártmányúra meitük kicserélni. Kopott, „kincstári” egyenbútorzatunkat, mellyel a legtöbb tiszt klub büszkélkedhetett, talán kivéve az egy budapesti megaklubot, ahová – mivel a budapesti előjáróságok tisztjei nyilván egészen mások, mint vidéki kollégáik – néhány fokkal elfogadhatóbb berendezés dukált, ha akadt is rá pénzünk, nem cserélhettük le csak úgy uk-muk-fuk holmi bútorboltból vásárolt normális darabokkal. A bútorcserét lebonyolító honvédségi szervezet a régi, leselejtezésre váró bútorarabokat hasonló honvédségiekre cserélte. Ezek is rondák voltak, de esetleg még ragadt rajtuk lakkozás.

Hasonlóképpen juthattunk új televíziókhoz, rádiókhoz, videolejátszókhöz, írógépekhez és egyebekhez. A klubok falait szocialista műalkotások díszíthették.

A régen idejétmúlt pénzügyi rendeletekkel, szabályzókkal csaknem képtelenség volt dolgozni.

Szigorú előírás volt, hogy a klubba, különböző programokra meghívott előadónak, művészeknek másodosztályú vonatjegyet lehetett útiköltségként elszámolni. De ki hitte azt el, hogy például Hofi Géza vagy Haumann Péter, Psota Irén, a Huszti művészházaspár, netán Zorán, Esztergályos Cecília vagy Bessenyei Ferenc (és persze sorolhatnám órákig a művészneveket) vonaton és másodosztályon zötyögött le kis elemózsiás batyujával Nagykanizsára, a restiben aludt (mert szállodát pláne nem számolhattunk volna el), s másnap kedélyesen (az aznapi színházi próbájáról elmaradva) visszazötyögött Budapestre. (Ekkor már – roppant kapitalista módon – műsorszervezők, nemegyszer nyugati autóikkal (brrrr!!!) szállították a vidékre utazó művészeket.)

Megtanultuk, hogyan kell kijátszani a szabályzókat, megtéveszteni az ellenőröket. De ha rossz hangulatban voltak az ellenőrök, a súlyos pénzügyi visszaélés gyanújával bélyegezték meg az elvetemült igazgatót. S pont én ne jártam volna így, akinek az intézményében szinte egymásnak adták a kilincset egész évben a legkülönfélébb előadók és művészek?! Azokban a klubokban, ahol nem szerttek dolgozni, s így alig volt program, nem is volt probléma sohasem az igazgatóval vagy a munkatársakkal. Ők biztos, hogy előbb kaptak jutalmat, mint én...

1985-ben és 86-ban szerveztem meg intézményemben (a városban és a honvédségen belül is elsőként) az első számítógépezési tanfolyamokat, melyekre óriási igény mutatkozott, s ezért ezek a tanfolyamok várakozásainkon felüli magas bevételeket hoztak. S ezek felhasználásával elég sok mindent tudtunk akkor megjavítani, felújítani a házban. Presszónkat alakítottuk akkoriban sokkal barátságosabb környezetté, s azt hiszem akkor bontattam le

lépcsőházunkból a borzasztó látványt nyújtó, nehéz pozdorjalemez lépcsőkorlát-rendszert, s megcsináltattam a helyére a régi, könnyed, szép kovácsoltvas-korlát majdnem pontos mását egy iparosmesterrel. Persze nem kértem engedélyt e munkálatok elvégeztethetőségére, mert tudtam, hogy engedélyt nem kapnék, pluszbevételeimet pedig azonnal elvonnák. Így hát, dicséret helyett fegyelmit kaptam, mert még ezen felül is találtak a szemfüles ellenőrök belémkötni valót... Le kellett adnom például nemcsak a helyőrség parancsnokságra, de a kaposvári magasabb egység illetékes szervezetének is a tanfolyami hallgatók névsorát, s külön engedélyt kérni, hogy rendszeresen bejöhessenek az intézménybe, merthogy ezek a mi intézményeink még a közelmúltban is túlságosan zártkörű jelleggel működtek. S a „rendet” hol is kellett a legjobban betartani, mint a „problémás, feketebarány” nagykanizsai klubban.

Némely vezetőim köteleztek rá, hogy belső igazgatói engedélyben, az úgynevezett „Parancskönyvben” szabályozzam, engedélyezzem, hogy ezek a tanfolyami hallgatók a tanfolyami szünetekben használhassák földszinti éttermünk vagy presszónk szolgáltatásait. S követelték ezt tőlem azért, mert megszegve az idevonatkozó szabályokat, „megnyitottam” a klubot az illetéktelenek előtt. Ez valóban nagyon komoly problémának számított akkoriban honvédségi berkekben. A Politikai Főcsoportfőnökségek egész rendelethalmazokat hoztak erre vonatkozólag. Én úgy gondoltam, hogy az állami tulajdonú, honvédségi kezelésű intézmény is állami támogatást kap, mint a többi kulturális intézmény (csak más csatornán keresztül), s ezért kötelessége a kulturális és egyéb szolgáltatások elérhetőségét lehetővé tenni mindazok számára, akik ezeket igénybe szeretnék venni (akár ingyenesen, akár saját pénzüket áldozva ezekre). Ezért fordulhatott elő, hogy amikor a többi klubban még mindenféle elrongyolódott kártyákat és igazolványokat mutattak fel a portásnak a látogatók, a nagykanizsai klubba ki-be jártak a hivatásos és sorakatonák mellett mindazon városiakok, de még (Uram bocsá!) idegen állampolgárságú és várost látogató turisták is, akiket érdekelt a tekintélyes külsejű épület belseje, vagy valamiféle szolgáltatás, illetve program vonzotta őket.

Ilyesmiből viharos botrány csak akkor keletkezett, ha például egy Politikai Tájékoztatóra érkező, hivatásos tisztekből álló csoport találkozott túl sok „civillel” az intézményben. Politikai Tájékoztató viszont csak egyszer volt egy hónapban, s azon a napon, abban az egy-két órában igazán semmiségnek tűnt jobban „vigyázni a rendre”. Ilyenkor az igazgatóval „összejátszó”, egyébként szelíd és udvarias portásaink (akik jobbára ügyesen és lelkiismeretesen informálták a látogatókat az intézmény programjairól és más hasznos tudnivalókról), ilyenkor szigorúbb, hivatalosabb arckifejezést öltöttek, s zordan kérték a belépőcédulákat. Ettől függetlenül mindenki tudta a színtiszta igazságot. S a kényesebb kanizsai tisztek nem is szívesen

látogatták az intézményt, mert ott túl sok civilbe botlottak. Egészen „elfajzott” tisztak, sőt tisztcsaládok viszont szívesen keveredtek a civil látogatókkal, állandó törzsvendégek voltak a sűrűn tartott műsoros, zenés-táncos és egyéb rendezvényeken, nem áttalottak tanfolyamokra beiratkozni, számítva arra, hogy ha netán valamelyik éppen soros haderő reformnál ők is kikerülnek a honvédség szárnyai alól, akkor legyen másféle felkészültségük is egy új munkahely betöltéséhez. (S aztán a rendszerváltozás után sokaknak milyen hasznosnak bizonyult ez az előrelátás.)

Az, hogy a nagykanizsai Helyőrségi Klub sokoldalú közművelődési tevékenységét, pezsgő kisközösségi életét, színvonalas oktatási szolgáltatásait, azaz a helyi kulturális életben betöltött fontos szerepét egy egész város igényes közönsége, s Nagykanizsa honvédségi és határőr alakulatainak és más fegyveres és rendészeti szerveinek kultúra-tisztelő állománya elismerte, nemigen érdekelte a honvédségi „szakmai” előjáróságokat. A szemükben Nagykanizsa volt a rossz példa a többi klub előtt. Mert sorozatosan megszegte a klubokra előírt pénzügyi és egyéb jog- és rendszabályokat, nem fogadta el a legtöbb irányító szervezet szakmai, „szakmai” irányítását. S ráadásul a klub vezetője „politikailag sem volt megbízható”! De hogy is lehetett volna, ha nem áttalotta a kokárdáját kitűzni a ruhájára március tizenötödikén, amikor pedig az ezt megtiltó körlevelek minden évben időben megérkeztek a honvédség intézményeibe. Sőt, nemcsak az igazgató, de az egész klubos munkatársi gárda kokárdásan járt-kelt az ünnepen, melyet nem kellett volna „ennyire” ünnepelni, csak éppen úgy és ott, ahogyan ezt az állami és honvédségi előírások beszabályozták.

Ezek után el lehet képzelni a botrányt 1986-ban, az 56-os forradalom 30-ik évfordulóján (persze akkor még ellenforradalomnak hívtuk, ezért neveztük a Városi Műsorfüzetben és a saját műsorfüzetünkben is 56-os eseményeknek az akkor történeteket), amikor is egy előadást híroztam meg a klubunkban, középiskolások számára, „Hogyan játszódtak le az 1956-os események Nagykanizsán?” címmel. Azzal, hogy az érdeklődő diákok találkozhatnak és beszélgethetnek az események egyik résztvevőjével, Dr. Dobó László tanár úrral. Érdekes módon egészen a hónapvégi rendezvényig csönd volt, viszont a rendezvényt megelőző napon betiltó határozatú telefonokat kaptam honvédségi előjáróktól, s a városi pártbizottság egyik munkatársa az irodámban keresett fel, nyomtatékosan figyelmeztetve, hogy a rendezvényt „mondjam le”, azt nem tarthatom meg az intézményben. Szegény Dobó Laci bácsit sem hagyták békén az illetékesek. Zaklatták az otthonában, s az iskolai munkahelyén, próbálták rávenni, hogy előadását ne tartsa meg. Én Dobó Laci bácsit nagyon tiszteltem emberségéért, és jelentős műveltségét átadni tudó, gyermekszerető, igazi pedagógus egyéniségéért, kutatói, írói tudásáért, de akkor végtelen tiszteletet éreztem irányában, amikor az igazságot a legérthetőbb módon

adta át fiatal hallgatóságának, melyet rendben tartottunk meg, s melynek nyomán nem tört ki újabb forradalom a városban. (Az előadásra érkező, s arról távozó fiatalok fúrcsállották a rendőröket a Helyőrségi Klub kapujában, s a cirkálókat a környékbeli utcákon.)

Az illetékesek nem vették szívesen, hogy az intézményben időnként megfordult Harkány László tanár úr is, aki úgyszintén részt vett az 56-os forradalomban. (A legértékesebb emberek társaságától akarták megfosztani a klubunkat és engem.)

És egyszer csak 1989 lett. És március 15-ike. Mindenki érezte az új és más szelek fuvallatait az egész országban, sőt egész kelet-európai térségünkben. Férjemmel, s tizenéves fiaimkkal az akkori nagykanizsai ellenzéki szervezetek közös ünnepi megmozdulásain, városi sétáján vettünk részt, lelkesen, igaz meggyőződésből. Munkatársam, Bedő Csaba népművelő (Radnóti-díjas versmondó), versmondó-előadóként is szerepelt a felemelő ünnepi eseményeken, emlékhelyeken. A sétálók – ha úgy tetszik –, felvölók között haladva azonnal észrevettük az ünneplő menetet, s az eseményeket figyelő (az akkori uralkodó rendszer általi) megbízottakat, akik buzgón végezték a dolgukat. Hangfelvételeket, fényképeket, videofelvételeket készítettek az ellenzéki városiakokról. Másnap kora reggel az összes telefon csörgött a Helyőrségi Klubban. Csabával együtt „raportra” kellett mennünk a Helyőrség parancsnokságra. A következő napoktól munkatársamat már meg tudtam óvni a zaklatásoktól (hiszen ő az én beosztottam volt), minden további magasabb egység és főnökség elé egyedül érkeztem. Kaposvár, Székesfehérvár, Budapest. Mindenütt „kihallgattak”, kioktattak, értetlenségüket fejezték ki, amiért még mindig a honvédség berkeiben dolgozom, amikor onnan már „rég ki kellett volna tenni a szűrőmet”. Világos volt, hogy meg akarnak félemlíteni, meg akarnak tömi, s természetesen – végre – a munkahelyemről eltávolítani. Kihallgatásaim közben teltek a hónapok. Augusztusban volt még egy „utolsó”, régi hangvételő, közművelődési témájú értekezlet Budapesten a központi nagyklubban, ezen egy bizonyos nagyon magasrangú elvtárs név szerint lehordott az ország klubigazgatói állománya és a honvédségi kultúrát képviselő hivatásos katonakollégák előtt... Elég sok klubigazgató kolléga távolodott el ekkortól látványosan tőlem. Bátor embernek számított, aki az értekezlet szüneteiben, a folyosón, szóbaállt velem. (Azt az egy-két kollégát örökre megjegyeztem. Barátságukat – még ekkora távolságból is – a mai napig élvezem.)

S hogy a klubot rendszeresen látogató közönség mit tudott, érzékelt a klub, s irányítója ismétlődő zaklatásairól, szinte folyamatos fegyelmi ügyeiről? Azt hiszem, szeretcsére, alig valamit... Próbáltam nem, vagy csak keveset panaszkodni, s igen vigyáztam arra is, hogy kinek... Dolgoztam, végeztem a munkámat, melyet nagyon szerettem. Szerettem a hivatásomat is, és szerettem a házat is, amelyben dolgoztam.

Hiszem, hogy ez utóbbi dolog érezhető volt egész intézményi tevékenységünkön. Úgy emlékszem, a problémákat mindig hátrébe tudtuk szorítani munkatársaimmal, és egy erős, lelkes csapathoz méltó munkát végeztünk. Kitüntetésnek éreztem, hogy mellettem vannak közvetlen munkatársaim: Horváthné Rimanóczy Erzsébet, Cseresnyés Sándor, Bedő Csaba, Hóborné Kiss Piroska, Bődörné Hudop Márta, Patus Sándor, Vass Zsuzsa, Aranyné Zsiborás Edit, Hercz Gábor, Kiss Mariann, Simon Andrásné, Neuhauser Zoltán. Jól tudtunk együtt dolgozni. Felsorolhatatlan közös ötletet valósítottunk meg, remekbe sikerült programokat, rendezvényeket tudhatunk magunk mögött. A háttérben kavargó problémák csak elenyésző esetben tudták elvenni örök jókedvünket...

Meglepő és megható volt a tény, hogy belső kisközösségeink közül a leghamarább és a leglátványosabban a nyugdíjasok, azaz a Fegyveres Erők és Testületek Nyugállományú Klubjának vezetősége és tagsága, álltak melém, fogadtak el, és támogattak engem a Helyőrségi Klubra vonatkozó elképzeléseimmel együtt. Természetesen én is mindig elsőrendűnek tartottam a klub különféle támogatási formáit folyamatosan a rendelkezésükre bocsátani. Így, egymás elfogadásával könnyebb volt tevékenységünket összehangolni, s egy nagyforgalmú klubban zavartalan közösségi életet biztosítani egy több mint 300 fős tagságú, komoly, túlnyomórészt a nyugdíjas éveit töltő, volt hivatásos katonának, és a családtagjaikat magába foglaló, színes klubéletet élő szervezetnek. Hadd említsek itt meg néhány nevet a sok közül. Azok nevét, akik a legtöbbet tették a Nyugállományú Klub és a Helyőrségi Klub kiegyensúlyozott, eredményes együttműködéséért. Köszönetet mondok ezért Kónya Istvánnak és feleségének, Gőcze Istvánnak és feleségének, Horváth Istvánnak és feleségének, valamint Császár Károlynak. Sajnos közülük néhányan már nem élnek. Sokakkal együtt nem felejttem el Őket én sem, soha...

Bizony jelentős forgalmú klub voltunk. Majd minden nap kora reggeltől késő éjszakáig tartottunk nyitva, tehát szinte egyfolytában a vendégek rendelkezésére álltunk. A délelőtt, s a koradélután általában az adminisztrációs, előszervezési és ügyintézési teendőké, de iskolaszélonban a gyermekprogramoké is volt, késő délutántól pedig megindult a „flúgos futam”. Terembeosztási táblánkon (mert hogy akkoriban még nem volt computerünk) nemigen lehetett új bejegyzés számára való helyet találni. Egyáltalán nem számított ritka eseménynek az, ha délutánonként és esténként minden termünk, mindkét szinten tele volt.

Nem számított az sem ritka eseménynek, hogy a kulturális programok folyamatába bekapcsoltuk a földszinti éttermet és a presszót is. Ez utóbbiban folyt éveken keresztül (amíg igény mutatkozott rá) Mo-Presszó (mozi-presszó) sorozatunk, majd az ebből kinövő LAZA-Est sorozat, természetesen az elmaradhatatlan táncestek, majd később a

diszkók mellett. A könnyed szórakoztatás mellé időnként beloptunk mélyebb, értékesebb témákat is, ezeket óvatosan adagolva, nehogy – főként fiatalokból álló – közönségünket valamiképpen elriasszuk...

Az étterembe az esetek többségében az étkezéshez, étkezési kultúrához kötődő programokra vártuk a közönséget, de természetesen itt sem voltak ritkák a zenés-táncos, vidám estek, s természetesen ez volt az a területünk is, (és természetesen az emeleti nagyterem), melyet a legtöbbször béreltek ki tőlünk különféle magánrendezvények, de később vállalati vagy magáncégek kisebb összejöveteleire, étkezéssel egybekötött ünnepeire, vagy különválasztható étteremrészünket üzleti és egyéb hivatalos ebédekre, vacsorákra. (Ennyi év után is szívesen emlékszem a sok rendezvény közül például a híres mesterszakáccsal és szakácskönyv-íróval, Pelle Józsefnével szervezett estünkre, melyet a zalai konyha tiszteletére rendeztünk, s melyen konyhánk munkatársai együtt főzöttek a fantáziadús mesterszakács hölgygel, aki előadásával és felséges ízharmóniával örökre belopta magát a közönség, s a ház munkatársai szívébe egyaránt. Mellette Horváth Krisztina tartott még egy röpké előadást a régi zalai konyháról, s mire – szép zalai népviseletbe öltözött csinos pincérlányeink – felszolgálták a felséges vacsorát, sokkal okosabbak és éheesebbek is lettünk ...)

Intézményünk földszintjén, merthogy programfelsoroló körutamba innen indultam el, az éttermen, s a presszón kívül volt még egy zenekari próbaterem is, melyet mindig használt valaki: a Hot Brass Band Jazzegyüttes, a Vigadó Táncczenekar (a ház együttese), időnként gyermekzenekarok, fiatal rockzenekarok is... S amikor hozzánk fordultak helybéli segítségért, még az éppen akkor induló Kanizsa Extra újság szerkesztőségének is megpróbáltunk helyet szorítani egy földszinti kis iroda számukra való átadásával...

Az emeletet is mindig az igényeknek megfelelően alakítottuk, azaz a termek, szobák éppen aktuális nevét (ha nevet is kaptak), mindig használati céljuk határozta meg.

Természetesen nagytermünk (is) mindig többféle célt szolgált. Kiváltképp kellemes méreteit, eleganciáját, különös hangulatát használtuk ki, s így – megmaradt annak, ami mindig is volt: elsősorban szívesen használt, szép bálteremnek. Kisméretű színpadocskája hagyományos színházi előadásokra régen nem volt alkalmas, de színvonalas, művészi önálló estek, kisebb pódiumműsorok és zenekarok számára még kellemes ténnek bizonyult. Néhanapján még egy-egy gyermekelőadás is elfért rajta, főleg, ha azt bábokkal oldották meg...

A tükrös nagyteremben, s a kis színpadon – igazgatóságom kezdetétől a végéig – otthonra talált egy általam megálmodott értékes, mégis könnyed, szórakoztató és elegáns programsorozat, talán a ház legjobb programsorozata. Gondolom, ennek jelentős létszámú törzsközönsége emlékszik a legszívesebben vissza a havonta egyszer, péntek estéken tartott, műsoros, vacsorás, zenés-táncos és gyertyafényes VIGADÓ-Est sorozatra; a sok különleges,

értékes művészeti élményre, a jó társaságra, a kellemes gyertyafényben a csodás hangulatú együttlétekre.

S ha egy rendezvénysorozat azzal büszkélkedhet, hogy igazi törzsközönsége van, az a szervező-rendező legnagyobb fizetsége. Természetesen ma is nagyon hálás vagyok mindazoknak, akik hónapról hónapra megtöltötték a gondosan berendezett nagytermet e műsoros táncesteken. A Vigadókat a leghűségesebben látogató családok közül nagy tisztelettel szeretném kiemelni a Darab családot, Lajost és Magdit, s szeretném megköszönni nekik – a Vigadókon való állandó részvételükön kívül is – sokoldalú, áldozatkész segítségüket, folytonos biztatásukat, örökös támogató tevékenységüket, mellyel megtisztelték a Helyőrségi Klubot. Lajos sokáig hivatásos katonaként dolgozott, míg felesége a virágok szakértője, a virágkötészeti kultúra egyik mestere volt a városban. Ízléses remek-művei sokféle rendezvényt színesítettek az évek folyamán a klubban.

Teljes képtelenség felsorolni a Vigadókon szereplő nagy művészek neveit. Budapest, s az ország élvonalbeli előadóművészei, a prózai, s a zenés színházi életet egyaránt képviselő színművészek, táncosok, bűvészek, musicalszínészek, táncdal- és rockénekesek, zenészek, humoristák, számtalan műfaj jeles képviselői voltak szereplői a Helyőrségi Klub remekbe sikerült Vigadóinak. A vacsoraválasztékot éttermünk, az italokat presszónk kínálta, és hosszú-hosszú éveken keresztül az intézmény saját zenekara, a népszerű Vigadó Zenekar játszotta az elegáns közönségnek a talpalávalót. (Akadtak vezetők, akik kifogásolták, hogy a zenekarnak én voltam az énekese.)

Ha már a sok élvonalbeli művészről esett szó, hadd említsem meg, hogy igazgatóságom első napjától bevezettem egy szokást a klubban. Megkértem a házban megforduló képzőművészeket, politikusokat, a különleges vendégeket, hogy saját kézírásos aláírásukkal is bizonyítsák, hogy a házban jártak, s egy úgynevezett „aláírófalat” nyitottam az irodámban. Sokasodtak a színes tintás, kisebb-nagyobb, mutatós kézjegyek, időpont megjelölések, sőt lassanként – az aláírás mellé ragasztott – fényképek is. Amikor festettük az irodát, az aláírásokra féltőn vigyáztunk. Évek múlva, amikor egy jelentős rész „betelt” már a falon, a szép színes, különleges és valóban sokat mesélő falrészlet lefedtettem egy nagyméretű üveglappal, így megmaradhatott a sok jelentős látogató kézjegye és ránkbízott fényképe, az utókornak. Aztán „nyitottam” egy másik aláíró részt az irodában, ez pedig a bejárati ajtó belső lapja volt. Itt aztán megint szaporodhattak az aláírások... A hozzánk látogató művészek sokszor percekig csodálták a többiek aláírását. Dr. Habsburg Ottó is hosszú percekig böngészgette a rengeteg aláírást, aztán kikereste a neki legjobban tetsző helyet, s aláírkantotta a történelmi nevet. S ugyanígy a fia is...

Az aláírófal az egyik érdekessége lett a háznak. Irodám mindig nyitva volt a látogatók előtt, úgyhogy sokan megcsodálták a falat, s az ajtót... Amikor eljöttem kedves intézményemből, én is odaírtam a jókívánságaimat. Őszin-

tén sajnálom, hogy ma mindebből már semmivel sem lehet találkozni a kaszinóban. Sajnálatos, hogy az egyik festés során lefestették. Egy másik funkciónak felel meg nagytermünk, amikor értekezleteknek, rangos konferenciáknak, író-olvasó találkozóknak, komoly műfajú irodalmi esteknek, könyvbemutatóknak, komolyzenei koncerteknek, divatbemutatóknak, vagy éppen a Honvéd Művészegyüttes valóban mindig nagyon értékes bemutatóinak adott helyet.

Soha nem fogom elfelejteni az Irodalmi estek közül az egyik legmegrendítőbb alkalmat. Helybéli írónk, Rózsás János: Keserű ifjúság című dokumentumregényének könyvbemutatóját. Ezt az író – nem sokkal a rendszerváltás előtt –, akkor rendezte a nagytermünkben összegyűlt közönségnek, amikor a müncheni után, végre Magyarországon is kiadták az értékes (Gulag-dokumentum) regényt. A zsúfolt nagyterem közönsége őszintén, forrón ünnepelte a szerény író. Különös hangulatú rendezvény volt, melyért feletteseim nem lelkesedtek, még a rendszerváltás előtti utolsó pillanatokban sem.

A rendszerváltásig itt rendeztük a már említett úgynevezett Politikai Tájékoztatókat is a nagykanizsai honvédségi alakulatok hivatásos tiszti állománya részére. Ezt kötelező volt szerveznünk, s ezt a kötelezősége nem szeretjük (főleg én nem), de hamar előnyt fabrikáltunk a hátrányból. Elődöm, Horváth Gábor példáját követve, egy igazán érdekfeszítő, izgalmas, általános és katonai ismeretterjesztő sorozatot kreáltunk belőle. Jobbnál jobb előadókat nyertünk meg a nagykanizsai „Pol-Táj”-okon való szereplésre. Ismert (s véletlenül általában) reformelkötelezett politikusok, rádiós és tévés személyiségek, kommentátorok, politikai és gazdasági újságírók, katonatudósok, kutatók, felsőbb katonai iskolák neves oktatói, a Honvéd Újság szerkesztői és munkatársai, aktuális honvédségi, harcászati témakörök tehetséges előadói, a Hadtörténeli Múzeum képviselői, és ki tudja még hány érdekes általános és katonaszakmai terület képviselői fordultak meg intézményünkben. A legtöbb ilyen tájékoztatóra, ismeretterjesztő alkalomra mi, a ház munkatársai is beszórtunk, beültünk, hiszen a témák csaknem mindig érdekesnek bizonyultak.

S ki tudja hányadik célt szolgált a nagyterem, amikor moziteremként (gyermek és felnőtt filmelőadásokat biztosítottunk rendszeresen), vagy amikor próbateremként üzemelt. Társastánc és néptáncsoportok (pl. a népszerű Eraklyn Táncklub, a tehetséges Aranyvessző Néptánc-csoport), valamint ifjúsági pódiumszínházak (pl. eleinte a zenés-táncos Ritmus Színpad, majd később a – Merő Béla kitűnő zalaegerszegi színházrendező vezetett – értékes műhelymunkát végző, s kiváló bemutatókat tartó Ezredvég Színpad) tartották itt a próbáikat és előadásukat. Igazgatóságom utolsó éveiben pedig az általam alapított – országos szinteken is kiváló versenyeredményeket produkáló – Rover Mazsorettcsoport uralta itt a terepet. Vezetőjük a rendkívül tehetséges Molnár Ágnes táncpe-

dagógus volt.

Egy ideig működtettünk egy kis könyvtárt is az emeleten, a nagyterem szomszédságában. (Itt, hosszú éveken keresztül a kedves Kerecsényi Erzsike, majd Bukovszky Jánosné Éva dolgoztak.) Amikor azonban jelentősen lanyhult az érdeklődés a könyvtár szolgáltatása iránt, a könyveket nagyobb könyvtár gondjaira bíztuk, s a termet más célokra hasznosítottuk.

A 80-as évek végén, amikor beindítottuk az intézményben különféle tanfolyamrendszerünket, felnőttoktatási formáinkat (világosan érzékelve a közönség részéről egy erőteljes igényt ezirányban), még átgondoltabb kihasználással, többcélúan kellett használnunk termeinket, hogy a tanfolyamok ne tegyék lehetetlenné a társasági együttlét céljával működő kisközösségeinket, azaz az ő együttléteiknek is folyamatosan tudjunk helyet biztosítani. (Sokáig működött az intézményben a nyugdíjas tisztek nagy klubja mellett pl. a kisebb létszámú Huszonévesek Klubja, a Nők Klubja, a Bridzskör, majd a 90-es évek elejétől a Honvéd Hagyományörzők Klubja, hogy csak néhányat említsek a jelentősebbek közül.) A régi könyvtár terme tehát leginkább zenés-táncos rendezvényeken, a nagyterem oldaltermeként használva, lehetőséget teremtett nagyobb létszámú bálók és más rendezvények megtartására, nagyobb létszámú közönség befogadására, s emellett tanfolyami és kisközösségi helyiségként üzemelt. Ez utóbbi kettős funkciót szolgálta Társalgó nevű termünk is, mely a kiállítóteréből nyílt. Klubszobánkat túlnyomórészt és elsősorban a Fegyveres Erők és Testületek Nyugállományú Klubja kapta meg használatra, mint a legnagyobb létszámú, rendkívül aktív klub a Helyőrségi Klubon belül.

A három emeleti iroda, a ház Ady utca felőli oldalfrontján, jól elkülönült a közösségi terektől, és sosem foglalt el jelentőségénél nagyobb helyet.

Az emelet központi tere, a Vörös János Galéria – szinte szünet nélkül – látványos, érdekes és értékes kiállításoknak adott helyet. Szintén lehetetlenség felsorolni a rengeteg képzőművészeti és egyéb műfaj képviselő kiállítók neveit. Tehetséges, kísérletező amatőrök és beérkezett nagy művészek (pl. Rorbach Jenőtől és Kárpáti Sebestyéntől kezdve Járasi Ildikóig, Kustár Zsuzsáig, Ludwig Zoltánig, Farkas Zsuzsáig és Réti Mátyásig, Muray Róbertig, Szász Endréig) egyaránt bemutatták alkotásaikat a barátságos kis galériában. A számomra legkedvesebb (s a közönség által is legjobban szeretett) kiállítások közül szeretnék megemlíteni néhányat. Például Muray Róbert fantasztikus állatfestményeit, és a művész kedves egyéniségét képtelenség elfelejteni. Az egyik laktanyai, hivatásos katona kollégám, Krámer Iván (Petőfi relikviák gyűjtésével is kapcsolatos) érdekes, történelmi jellegű kiállítása – mindenkit lebilincsel. Ludwig Zoltán képeit akár örökre is fennhagytam volna a galériában. Kustár Zsuzsa szabályosan elvarázsolt. A legmeghatóbb emlékem pedig a galériának „igazi” nevet adó szobrászművész, Vörös János emlékkiállítására marad örökre.

Kiállítás megnyitóink mindig kellemes, élménydús programok voltak, mert ilyenkor (általában) körünkben üdvözölhettük az éppen kiállító művészt is.

Rendkívül színes kulturális élet zajlott tehát a házban. Az ódon falak közé fiatal, jókedvű, friss és korszerű szellemiség költözött.

### 1990-től 1997-ig

Sok dolog megváltozott. Szakmai főnökségek váltakoztak fölöttünk többször is a következő években.

Kevesebb pénzügyi ellenőrzést kaptunk, s határozottan kezdett ésszerűbbé válni a helyőrségi klubok pénzügyi gazdálkodása. Kicserélődtek a régen használhatatlan szabályozórendszerek. A klubtevékenység különféle területeinek korszerűbbé tételéhez pedig, bizonyos vezetői fórumok kezdték elfogadni az aktívabb javaslattevő kollégák érvrendszerét.

Igaz, a jóirányú változások csigalassúsággal haladtak, hiszen a klubok, illetve a honvédségi kultúra kérdése nem a legfontosabb kérdéskörökhöz tartozott a Magyar Honvédség rendkívül szerteágazó, megreformálásra váró ezernyi fontosabb területe mellett.

Szabadabbak lettünk, s valahogy kicsit komolyabban kezdtek kezelni bennünket.

Körülöttünk örült iramban zajlottak a haderő reformok, rengeteg jóismerősünket nyugdíjazták, vagy helyezték át eddigi helyőrségétől nagyon messzire, és sokan búcsúztak el ideiglenesen vagy végleg, hivatásos vagy civil alkalmazotti honvédségi munkahelyeiktől. Új védelmi és harcászati szempontok alapján teljesen átrajzolódott az ország honvédségének (és határőrségének) képe, a Munkásőrséget megszüntették, a Rendőrséget is átszervezték, tehát az ország másféle fegyveres és rendészeti testületei is óriási változásokon mentek keresztül.

Nagykanizsai intézményi szinten, vagyis a tevékenységünkben is történt néhány változás. Megszűntek a Politikai Tájékoztatók. (A Politikai Főcsoportfőnökségeket, s a honvédség pártvonalait teljességgel megszüntették.)

Egyre jobban szemet hunytak helyi és magasabb vezetői szinteken is a klubok (főleg a vidéki klubok) helyi lakossággal szembeni nyitottságával kapcsolatban, s ha egy klub jól gazdálkodott, és képes volt jelentős bevételeket termelni, akkor sokkal szabadabban vásárolhatott, illetve fejleszthette intézményét karbantartási és egyéb területeken.

Nagy örömünkre így vásárolhattunk mi is korszerűbb szövegszerkesztő írógépet, vagy például (a későbbiekben nélkülözhetetlennek bizonyuló) korszerű fénymásológépet. (És senki sem kötött végre bele, hogy korszerű, nyugati gyártmányú termékeket vásároltunk.) Végre újjávarázsoltuk, csiszoltattuk, lakkozattuk nagytermünk parkettáját, belülről kifestettük az egész klubot, bizonyos helyiségekbe új bútordarabokat, függönyöket, s egyebeket vásároltunk, korszerűsítettünk, csinosítottunk, ahol szükség-

ges volt, s amikor valóban komolyabb összegeket tudtunk e célra fordítani.

Programszervezői tevékenységünk mindig jó volt, de ebben az időszakban további fellendüléssel büszkélkedhettünk, mert például nem kellett már törni a fejünket egy-egy művész meghívásánál, hogy „kívánatos ember-e” a honvédségben, vagy van netán valami 56-os vagy ellenzéki vaj a füle mögött. Sándor György örök-ellenzéki „humoralista”, vagy Darvas Iván és Sinkovits Imre színművészek éppúgy vendégeink lehettek, mint Habsburg Ottó és fia György, akik egy városi fogadás és egy szenzációs előadás keretében jártak klubunkban a 90-es évek elején.

Vigadó-sorozatunk zavartalanul folytatódott, s talán még elegánsabbá vált a felújított nagyteremben.

Mindkét szintünkön tartott, elismerten mindig szenzációs hangulatú szilvesztereink egyre zsúfoltabbakká váltak.

S ezektől az évektől egyre többször egyesületi, alapítványi, illetve különféle jótékonyági célú bálakat kezdtünk tartani intézményünkben, s megszorodtak a nálunk tartott konferenciák, és vállalati vagy magáncéges, termékbemutatókkal egybekötött, üzleti jellegű rendezvények is. Mindezek komoly terembérleti-díj bevételi lehetőséget jelentettek számunkra.

Kisközösségeink inkább megszorodtak, mint felszámolódtak volna, amatőr produkciós csoportjaink is lendületesen folytatták tevékenységüket.

Már a rendszerváltás előtti nyitottságunknak (is) köszönhetően a városi önkormányzati kulturális fórumokon (is) kezdték komolyabban venni klubunk munkáját, melyet egyértelműen a város kultúrája érdekében végeztünk. Egyre többször kaptunk mi is becsületos pályázati összegeket egy-egy fontos résztevékenységünk fejlesztéséhez.

Társ szervezeteinkkel és a városi oktatási bázisokkal, állami vállalatokkal és magáncégekkel, a városvezetéssel és a gombamódra szaporodó új nonprofit társaságokkal, egyszóval a városban mindenki velünk egészséges és jó volt a kapcsolatunk.

Felkértek, legyenek kuratóriumi tagja az önkormányzat által alapított *Nagykanizsa Kultúrájáért Közalapítványnak*. A kérést nagy örömmel teljesítettem, s úgy gondolom, hogy személy szerint én is és klubom is, valóban hatékonyan segítettük a különféle városi jellegű kulturális mozgásokat, és nagyon is meghatározó szerepet töltöttünk be Nagykanizsa kulturális életében.

Időközben egyre jelentősebbé vált intézményünk (és erős, színvonalas, oktatási cégeket képviselő partnereink) *felnevelési kínálata*. A különféle oktatási területekkel foglalkozó partnereink közül lassan kiválasztódtak azok a hosszútávú partnerek, akikkel a mindketünk számára legjobb szerződéseket kötöttük, s akik azokat az oktatási formákat és végzettségtípusokat kínálták a nagykanizsai érdeklődők felé, amikre felőlük valódi igény mutat-

kozott. (Nyelvtanfolyamoktól a számítógépes képzésig, felsőfokú menedzserképzéstől a mérlegképes könyvelő képzésig, valóban sokféle lehetőséget kínáltunk látogatóinknak a tanulásra, továbbfejlődésre.)

Jópár év elteltével is büszke vagyok rá, hogy a nagyon fontos felnőttek nevelési tevékenységkört – mindenki előnyére – meghonosítottam klubunkban.

A rendszerváltás utáni legelső évek viszonylagos csendben zajlottak tehát. Ez azonban vihar előtti csend volt, mert rövid időn belül jelentkezett a vihar, mely a klubok számára kedvezőtlen híreket hozott.

Értelmesen sehmilyen fórumon nem hangzott el, hogy a honvédség felsővezetésének mi a szándéka az országban még működő helyi szintű klubokkal. De időről időre mindig elért hozzánk bizonyos hirtelen klubfelszámolás híre. Úgy láttuk azonban (saját klubomban megtárgyalva és néhány „országos” kollégámmal tisztázva e híreket), hogy azokat a működésképtelen klubokat zárták be (jogosan), amelyek látszatevékenységekből próbáltak megélni, s miután ez nem ment, pénzügyileg és erkölcsileg is széthullottak, így szinte magukat semmisítették meg. Ezek a klubok egyáltalán nem készültek fel arra az időszakra, amikor erőteljesen megfogyatkozó állami, illetve honvédségi támogatások híján, lendületesebb, ötletesebb munkamódszerekkel kellett volna dolgozniuk, s így bizonyítani saját maguk és látogatóik számára életképességüket. És felszámolták azokat a klubokat is, amelyek egy-egy laktanya területén belül épültek fel valaha, s a hadi-reform intézkedései nyomán tevékenységük szűk-ségtelenné vált.

S bár kulturális témájú, honvédségi országos szintű értekezleteken erősen kintlódva próbáltak újabb és újabb „szerepkört” keresni-találni a honvédségi kultúrának, s a speciális helyzetű kluboknak, ezzel párhuzamosan mégis egyre erősebb veszélybe kerültek az országban, helyi szinteken jól működő, nagyobb klubok is. Egyre több hír, mende-monda szállongott arról, hogy milyen ütemben, mikor és hogyan szüntetik meg, zárják be sorban a klubokat. Próbáltuk találgatni, mi lesz az épületek sorsa, de sehmire se jutottunk.

Ugyanez az időszak a mieinkhez hasonló nehézségeket okozott az (egy ország csodálta) központi Honvéd Művészegyüttesnek és a különféle szintű katonazenekaroknak is. Ők is keresték, kutatták a megmaradás, az optimális továbbműködés lehetőségeit. Pillanatok alatt szüntették meg pl. a mi fúvós katonazenekarunkat is a városban. Jó zenekar volt. Kár volt érte. Sajnos nem létezett pl. egy – többféle honvédségi kulturális terület intézményeit összefogó – erős szakmai társulásunk, valamiféle szövetségünk, mely bizonyos védelmet és hatékonyabb tárgyalási pozíciót biztosított volna számunkra ebben a kérdéses időszakban.

Évközbéli teljes leltározásokat rendeltek el bizonyos fórumokról, ez is gyanús volt. Ismét megszállták a házakat



## INTÉZMÉNYTÖRTÉNET

a pénzügyi ellenőrök, és senki se vette jónéven, ha az igazgató vagy a klub munkatársai túlságosan sokat kérdezősködtek. Mindenki tudott valamit, és mégsem tudott semmit.

Közben trikós, kigyúrt izomzatú fiatalemberek, vagy drága öltönyös, nyakkendőös, újtípusú „managerek”, váltakozva tették tiszteletüket irodámban. Az egyik biliárdklubot szeretett volna létesíteni a klub emeletén, vendéglátással, bárszolgáltatással. Természetesen nem a biliárdasztalok vagy a játék ellen volt kifogásom, hiszen két biliárdasztalunkat már évek óta szívesen használta a közönség földszinti presszónk játékterében, hanem az ütött szíven, hogyan gondolhatja bárki is, hogy emeleti szintünk sokfunkciós, elegáns közösségi tereit és a sokfajta pezsgő közösségi élet napi egészséges jelenlétét házunkban fel tudnám áldozni egyetlen nagy biliárdklubért... Mások játékkaszinóban gondolkodtak. Megint mások hotellé és night-klubbá alakították volna az egész épületet.

(A régi típusú társasági Kaszinó visszaállítására – melyben az értékesebb tevékenységek mellett a játékok is otthonra találtak – természetesen senki sem gondolt...) Komoly pénzügyi események említése röpködött a levegőben, mindenféle százalékokról esett volna szó, csak segítsék valahogy, valamelyik honvédségi „főmuftinál” abban, hogy az épület, lehetőleg potom pénzért, az új vállalkozók kezére játszódhassék át... Némelyek még azt is ígérték, hogy komoly munkát és zsíros fizetést adnak nekem és egy-két munkatársamnak az új típusú menedzsmentekben...

Itt szeretném hálámat és köszönetemet kifejezni Havril András (akkor ezredes, ma már úgy tudom altábornagy) úrnak és Poprádi Zoltán ezredes úrnak azért, hogy a fenti érdeklődéseket, kéréseket ők sem vették komolyan, hiszen tudom, ők is sok megkeresést kaptak ugyanezekben vagy ezekhez hasonló ügyekben. Mindketten helyőrségparancsnokaim voltak az adott időben. S ha nem is volt mindig felhőtlen az együttműködésünk, ami talán természetes is, én mindig tisztelettel és köszönettel emlékszem vissza rájuk. Komolyan vették a Helyőrségi Klub munkáját, próbálták önállóságunkat a lehető legkevésbé csorbítani, és számtalan esetben biztosítottak számomra sokféle segítséget, amikor szükségem volt rá. Mindketten a legjobb vezetőink közé tartoztak. Feleségeik barátsága is mindig sokat jelentett nekem.

Hamar rájöttem hát, hogy ebben az időszakban nem szerencsés az események változásával sodortatni magunkat. Valamiképpen a kezünkbe kell venni saját sorsunkat, mert ellenkező esetben igen rövid időn belül az utcáról bámulhatjuk többszörös lakatra zárt, kiürített intézményeinket...

Vizsgálódásaim alapján kiderült, hogy létezett már néhány követhető példa a civil kulturális intézmények között.

Bátor, az újdonságtól és az önállóságtól nem félő, előzőleg önkormányzati fenntartású és irányítású művelődési házak, közösségi házak „önállósították” magukat, alakul-

tak át *nonprofit jellegű társaságokká*, vették bérbe, vagy (szerencsésebb esetben) kapták meg további használatra addig is használt épületeiket, azok minden felszerelésével együtt... Kétséges kimenetelű kísérleteknek tűntek ezek a lépések, de a dolog, hozzáértő kezekben, működőképessé vált...

Elemzéseket készítettem, számításokat végeztem pénzügyes kollégámmal, módszereket dolgoztam ki a lehetséges, eddiginél sokkal önállóbb intézményi működtetéshez, és szerveztem egy konferenciát helyőrségi klub-igazgatók, népművelők és budapesti kulturális előjáróságaink, vezetőink számára klubunkban, Nagykanizsán.

Erre meghívtam az előbbieken említett, egy-két éve már nonprofit társaságként működő egyik kulturális bázis vezetőjét (is), aki egy szenzációs előadás keretében át is adta tapasztalatait a jelenlévőknek, biztatva őket a hasonló átalakulásokra. Felső vezetőink nem lelkesedtek olyan egyértelműen a dologért, mint mi, klubigazgató kollégák, sőt közöttünk is akadt nem egy, aki kerek-perec hülyeségnek és kivitelezhetetlennek tartotta az elhangzottakat. 1994-et irtunk, s az a pár kolléga, aki képes volt továbblátni az orránál és valóban elgondolkozott lehetséges jövőnkön, az hamar megtalálta terveink pátyolgatásához a budapesti vezető kollégák között a klubok problémáit értő, segítőkész partnereket, pl. Sipos Gábor és Kókai Ernő budapesti alezredek személyében. Ők már évekkal azelőtt is segítőkészeknek bizonyultak, otthon voltak a szakmánkban, s néhány év múlva konkrét szerepet vállaltak egy olyan *közhasznú társaság* létrehozásában, mely ma egy bizonyos *védőernyő* szerepét tölti be az országban megmaradt, és időközben külön-külön is nonprofit társaságokká alakult klubok felett, s azt hiszem más kulturális szervezetek felett is.

Lezajlott a konferencia, de utána nem történt semmi. Viszont megtudtuk, hogy az országban hol és hány laktanynát számolnak fel a még mindig zajló haderőreform során. Tudtuk, hogy megszűnik a honvédség egy egész sor olyan nagyvárosban, ahol jól működő helyőrségi klubok dolgoznak. Nagykanizsa is ilyen város volt. Tudtuk, hogy megszűnik a legnagyobb alakulat, illetve a Dózsa Laktanynya, s vele a Gábor és a Kossuth Laktanynya is. Hallottuk, valamiféle honvédségi logisztikai bázis marad csupán a városban, s megmarad a Határőrség is, de ez is átalakul, állománya szűkül, s a határőrzet tiszta hivatásos állomány fogja ellátni.

Valamikor régen úgy emlegették a mi Nagykanizsánkat, mint erős kereskedő és katonavárost.

Aztán egyszer csak már nem volt kereskedőváros, de a katonaváros jelző még megmaradt.

Vajon milyen lesz a jelző nélküli Nagykanizsa?!... Addig sose gondoltam volna, de a nagylétszámú kanizsai honvédségi alakulatok felszámolási terve szabályosan szíven

ütött. Sok-sok, valóban kedves ismerősömért, jóbarátomért aggódtam. Később, azok közül, akik Kanizsán maradtak, némelyeknek a magam szerény eszközeivel, segítettem is új munkához jutni a városban.

Valakik mondogatni kezdték, hogy ahol megszűnik a honvédség, ott meg fog szűnni a helyőrségi klub is. Teljesen logikus. Hiszen honvédségi intézmény. Nincs mese, így lesz. Felső vezetőket hiába kérdeztünk telefonon vagy személyesen, semmilyen választ nem kaptunk. Kezdtett egyre lehetetlenebbnek látszani a kérdéses helyőrségi klubok, s közöttük a saját klubunk megmaradása.

S akkor, a rendszerváltás kezdete óta már vagy harmadszor, újra Mécs Imréhez fordultam segítségért.

1956 egyik valódi hőisével, Mécs Imrével még 1989-ben volt szerencsém megismerkedni, amikor egy lebilincselő előadást tartott Nagykanizsán (nem az én intézményemben) – a saját életéről, küzdelmeiről, jelen idejű reményeiről, s felvázolta eléink egy új magyarországi korszak lehetőségeit. Személyében egy igen jóindulatú, sokoldalú, igazi kultúrabarát, bölcs tudósembert ismertem meg, akire a későbbi években, mint rendkívül tehetséges politikusra is, felnéztem.

Amikor először fordultam hozzá a helyőrségi klubok ügyében, magam sem hittem, hogy személyében erős támogatóra találok. A legelső alkalommal azt szerettem volna elérni, hogy a parlamenti Honvédelmi Bizottság (melynek Mécs Imre az elnöke volt) tűzze napirendre, tárgyalja meg a legfontosabb eldöntendő kérdést a helyőrségi klubok ügyében. Ettől azt vártam, hogy parlamenti szinten is deklarált legyen a helyőrségi klubok magyar kultúrában betöltött, elsősorban a kultúráközvetítés terén nélkülözhetetlen és fontos szerepe – mint honvédségi fenntartású, de a polgári lakosság felé is teljes nyitottsággal üzemelő kulturális intézményeké. S az általam beadott írásos összefoglaló és gondolatébresztő anyagot alapként kezelve, a Honvédelmi Bizottság megtárgyalta a helyőrségi klubok fontosságának kérdését, s kinyilvánította, hogy intézményeinkre a honvédségnek, a városoknak, s összeségében az országnak igenis szüksége van!

Nagy élmény volt számomra, hogy meghívást kaptam a Parlamentbe, a Honvédelmi Bizottság említett ülésére, s így egy napirendnél jelen lehettem, sőt meg is szólalhattam klubjaink védelmében. Igazán büszke és boldog voltam! Csaknem elhittem, hogy „megmentettem” a klubokat, de a később történtek valahogy nem ezt igazolták. Mert bár határozottan finomabban bántak a klubokkal és vezetőikkel bizonyos honvédségi vezetői szinteken, de az a bizonyos demoklész kard csak nem akart eltűnni a fejünk fölül!

Úgy tűnt, a Magyar Honvédség vezető szintjeit nemigen érdekli a parlamenti Honvédelmi Bizottság határozata a klubok szükségességéről, azokat mégis felszámolásra ítélik. S ebben a – felszámoljuk, nem számoljuk fel, felszámoljuk, nem számoljuk fel – időhúzásos időszakban, egyszer csak kaptam egy telefonos, szóbeli parancsot egy

helybéli katonai szakágvezetőtől, hogy azonnali hatállyal rámoljam ki az irodámban lévő (írásomban már említett) fekete faragott szekrényt, mert azt másnap reggel elszállítják az intézményből!

Hiába magyaráztam, rimánkodtam; az a szekrény egy felbecsülhetetlen értékű, műalkotásszámba menő bútordarab, mely a klub múltjához tartozik, ráadásul egy felleltározott bútor, hogyan intéződik majd a hivatalos átadásátvétele, miért viszik el és hová kerül stb...stb..., a vezetőt nem lehetett sem megghatni, sem meggyőzni. A szekrény elszállításra kerül, kész! Ez parancs!

Azt hittem felrobbanok, de összeszedtem magam, s megpróbáltam átgondolni, mit is tudnék tenni... Egyet nagyon tudtam. A szekrényt nem adom!!!

Lázasan telefonálásba kezdtem. Budapesti katonai vezetőket próbáltam elérni, s tőlük segítséget kérni az ügyben. Nem sikerült. S mivel az ominózus parancsot is már korábban kaptam, igen gyors iramban rohantak az órák, s egyre inkább úgy tűnt, hogy semmit sem tudok tenni. Végül kínomban, úgy este fél tizenegy tájban hívtam fel az otthonában utolsó mentsváramat, Mécs Imrét. S ő készséges volt. Zavart mentegetőzésemet a késői hívásért kedvesen félbeszakította.

-- Ne mentegetőzzék! Nyilván nagyon fontos az ügy, amiért felhívtam! Miben tudok segíteni?... Rázúdítottam minden aznapi feszültségemet, elmagaráztam a lehetetlennek tetsző ügyet, s kicsit szégyelltem magam, hogy most a „saját” ügyemben, s nem a többi helyőrségi klub miatt merem zavarni őt, a híhetetlenül elfoglalt politikust, akit nyilván a legkevésbé sem érdekel holmi szekrényügy..., főleg éjjel fél tizenegy után.

De Mécs Imre figyelmesen végighallgatott, és kitűnő tanácsokkal látott el. Városunk múzeumigazgatójával együtt aláírva, küldjek holnap egy levelet Keleti György honvédelmi miniszter úrnak a szekrény múltjáról, s kérjek a levélben engedélyt arra tőle, hogy a komoly értékű bútordarab jogos helyén, a nagykanizsai Helyőrségi Klubban maradjon. S természetesen ígéretet kaptam arra, hogy Mécs Imre, ügyem miatt, másnap korán reggel – a miniszter úron kívül is – felhív egy-két illetékes személyt a Honvédség felső vezetésében, úgyhogy nyugodjak meg, s aludjak nyugodtan, a szekrény az intézményemben marad. Kicsit még elbeszélgettünk a klubok egyéb ügyeiről, (később jöttem rá, ez is nagyon hasznosnak bizonyult), s elköszönésünk előtt még engedélyt kaptam arra, hogy máskor is felhívhassam.

A szekrényért másnap nem jelentkezett senki. Kedves városi kollégámmal, Dr. Horváth László múzeumigazgatóval megírtuk a szükséges levelet, melyre rövid időn belül miniszteri válasz, engedély érkezett. A szekrény maradt. Mindenki örült a klubban, s Horváth Laci velünk ünnepelt.

Majd végül, harmadszor (mint a mesében), akkor fordultam ismét Mécs Imréhez, amikor végképp veszélybe kerültek az országban még megmaradt helyőrségi klubok.

## INTÉZMÉNYTÖRTÉNET

Amikor valóban fel akarták számolni az egész hálózatot.

Akkor történt az, hogy Mécs Imrénének, illetve a Honvédelmi Bizottságnak átadtam egy gondosan előkészített írásos anyagot, nevezetesen terveimet, elképzeléseimet a klubok lehetséges, új működtetési formáiról, s állásfoglalást, engedélyt kértem a tervek végrehajthatóságához. A segítség, az elfogadás most sem késlekedett. Rövid időn belül a Magyar Honvédség felső vezetésének is át kellett adnom e terveket.

Aztán a dolog elég „lépcsőzetesre” sikeredett, mert amikor a nagykanizsai klubban, 1995 őszén – honvédségi engedély alapján – végigintéztük a *Nagykanizsai Honvéd Kaszinóért Alapítvány* jogszerű életrehívását, s a ház bizonyos formáságok végrehajtása után átállhatott a *nonprofit társasági forma* szerinti teljesen újfajta működésre, akkor a többi klub még mindig az addigi, azaz az eredeti formában működött. Am lassan mindenhová megérkeztek az új rendelkezések, s az intézmények egymás után álltak át az újfajta működésre.

Megmaradásunk ezzel – reméltem, hogy hosszú időre – biztossá vált!

(Meg kell említenem, mert utólag is köszönettel tartozom nekik, hogy Tarnóczy Attila, majd később Göndör István, városunk rendszerváltás utáni parlamenti képviselői is hatékonyan, készségesen jártak el néhány ügyünkben, ha hozzájuk fordultam segítségért. Nekik is konkrét szerepük van abban, hogy a Helyőrségi Klub jogutódja, az alapítványi működtetésű Honvéd Kaszinó ma is nyitva áll a városlakók előtt! E szerepvállalást ma is köszönöm mindkettőjüknek!)

S itt kell megemlítenem azt is, hogy alapítványunk megalapításakor, beindításakor ismét a házban működő remek klub, a Fegyveres Erők és Testületek Nyugállományú Klubja állt mellém, illetve az intézmény mellé.

Az alapítványi kuratóriumának – az általuk való későbbi határozat alapján – még itt, a világ másik felén is, távollévő és tiszteletbeli tagja vagyok, mind a mai napig. Jó érzés. Köszönöm.

Sokan kérdezték klubigazgató kollégáim közül is, és mások is, hogy miért pont akkor hagytam ott az intézményt, amikor végre tényleg szabadon, zaklatásmentesen és igazán értelmesen, hatékonyan dolgozhattam volna tovább a sok harc és meg nem értés után?! Miért pont akkor mentem el, amikor végre elértem – hosszú évek után – dédelgetett célomat?!

Nehéz megmagyarázni. Azt hiszem nagyon belefáradtam az örökös harcba. Régi ellenségeim új, demokratikus köntösökben időnként azért előkerültek innen-onnan, és hűvösen szemlélődtek, drukoltak klubom és a többi klub bezárásáért. Nem volt valami felemelő érzés itt-ott találkozni velük. Akkor sem, ha úgy tűnt: én győztem.

És túl nagy volt a kihívás. Egy, a hazájától nagyon távol, Ausztráliában élő magyar diaszpóra kulturális életét segíteni, az elfáradásból fellendíteni, s a másod- és harmad-

generációs fiatal magyarok vagy már ausztrál-magyarok köreiből is kellőképpen megcsillantani magyar kultúránk kifogyhatatlan kincses tárájának értékes darabjait... Nem kis dolog. Érdekes és nemes feladat.

Itt sem volt könnyű dolgom (főleg eleinte), munkánk is akadt épp elég, de hosszú ideig mégis azt éreztem, hogy pihenek. Annak a bizonyos közel 15 évnek pihentem ki minden (sokszor elviselhetetlennek tűnő) nehézségét, lassan-lassan kihúzgáltam a bennem maradt tüskéket, s lassan-lassan gyógyultam...

Amikor úgy érzem majd, hogy elvégeztem itt a dolgomat (illetve férjemmel és szakmai társammal Nemere Lászióval együtt – elvégeztük itt a dolgunkat), akkor majd újra, végleg hazamegyek, hiszen magyar vagyok, Magyarország a hazám.

Am mivel itt is a magyar kultúráért tevékenykedem, még maradok egy darabig. Most itt van rám jobban szükség.

A Nagykanizsai Honvéd Kaszinóért Alapítvány 1998-ban tagja lett egy, a honvédségi kulturális nonprofit szervezeteket, társaságokat magába tömörítő *Közhasznú Társaságnak*, melynek vezetői között ott találjuk Sipos Gábort és Kókai Emőt is. Természetesen. Ezt álmodtam meg valaha.

Alapítványunk elnökével, Miskó János barátommal rendszeresen váltunk egy-egy e-mailt, s a házban dolgozó mostohafiámmal, Nemere Zolival természetesen még „sűrűbb” a kapcsolat. Így hát világosan tudom, hogy az alapítvány jól irányítja, felügyeli és segíti a ház alkalmazottainak munkáját, jól tudnak együttműködni a jelenlegi igazgatóval Halmos Ildikóval, aki már huzamosabb ideje bizonyítja rátermettségét a ház irányítására. Minden területen rendben működik az intézményben.

Az alapítványi kuratórium, s a kaszinós munkatársak által támogatott Miskó János, Kónya István, Halmos Ildikó „trió”, elismerést érdemel.

A Honvéd Kaszinó egy fontos pontja Nagykanizsának. Egy, a többit kiegészítő, élénk szín a város kulturális palettáján.

Úgy értesültem, hogy az ominózus „tojástartórendszer” álmennyezetet is sikerült eltávolítaniuk már a bálteremből. Ha hazamegyek, legelső utam oda visz majd. Kíváncsi vagyok, milyen az igazi mennyezet...